

Zwermbeheersing met een broedloze koninginnenaflegger

Zesramers van de basiscursus

Leo van der Heijden

De meeste imkers die de afgelopen jaren de basiscursus volgden, hebben een kunstzwerm gemaakt, meestal aangeduid met 'veger'. Om de kennis nog even op te frissen, vóór het maken van de kunstzwermen, hierbij een beschrijving van het maken van een broedloze koninginnenaflegger. Broedloos, om gelijktijdig de varroa te kunnen bestrijden.

Wat hebben we hierbij nodig?

1. Een zesramer. Het mag ook een tienraams-broedbak zijn die we verkleinen met sluitblokken. De kast moet voldoende bodemventilatie hebben. Een open oppervlak van 20 cm² is wel het minimum.
2. Zes ramen:
 - 1 raam gevuld met verzegeld voer.
 - 1 uitgebouwd raam met wat stuifmeel.
 - 4 ramen met kunstraat.
3. Diepe emmer of ton, 50-80 liter.
4. Moerkhuisje of moerclip.
5. Extra moerrooster.
6. Voerbakje.
7. Oxaalzuur, plantenspuit en handschoenen.

Voorbereidingen

We moeten de kunstzwerm maken voordat het volk in zwermstemming is gekomen. Dit is afhankelijk van de grootte van het volk, het aanbod van dracht en van het weer.

Om het vinden van de koningin te vergemakkelijken kan negen dagen voor het maken van de kunstzwerm een moerrooster tussen de twee broedbakken geplaatst worden. Ik ga ervan uit dat een eventuele honingkamer al op een moerrooster staat. De koningin kan nu in een van de twee broedbakken zitten. Door een minuut voor het plaatsen van het moerrooster een flinke wolk rook onder het gaas van de varroabodem te blazen is de kans heel groot dat de koningin naar de bovenbak loopt. Op de dag dat we de kunstzwerm gaan maken prepareren we de zesramer. De vliegopening moet gesloten worden. In de zesramer komt aan een zijde een raam vol met verzegeld voer. Daarnaast een uitgebouwd raam met wat stuifmeel. Een kwart van de lege cellen vullen we met water door het raam onder de kraan langzaam vol te laten lopen. Even rechtop houden zodat het overtollige water eruit stroomt. De vier ramen met kunstraat laten we er nog even uit. We plaatsen de zesramer naast het hoofdvolk. Als eerste

gaan we op zoek naar de koningin. Als we negen dagen van te voren een moerrooster hebben gelegd kan de koningin alleen in de broedbak zitten waar open broed aanwezig is. Na negen dagen is immers al het open broed gesloten in de broedbak waar de koningin niet zit. Zoek rustig, zonder veel rook en raam voor raam. Een klein broesje met de plantenspuit houdt de bijen ook rustig. Als de koningin is gemerkt is ze makkelijk te vinden. Vang de koningin in een clip of moerkhuisje en bewaar haar in je broekzak, dan blijft ze lekker warm.

Het maken van de kunstzwerm

Vervolgens slaan we zeven tot acht ramen met bijen af in een grote ton. Hoeveel ramen is afhankelijk van de hoeveelheid bijen op de ramen. Hebben we lang moeten zoeken naar de koningin dan zullen op de ramen minder bijen zitten dan als we haar bij het derde raam al hebben gevonden. In de ton komen nu zowel huisbijen als vliegbijen. Een gedeelte van de vliegbijen zal opvliegen. Door de bijen in de ton wat nat te spuiten met een plantenspuit en de ton voorzichtig te schudden kunnen we de bijen samen tot een bal vormen. Deze bal kunnen we makkelijk in de zesramer schudden. Het fenomeen van weer

uit de kast lopende bijen, bij het raam voor raam afslaan in de zesramer, wordt hiermee voorkomen. Als de bal bijen in de zesramer zit kunnen we de vier ramen met kunstraat rustig in het kastje laten zakken, zodanig dat de bijen de tijd krijgen tussen de ramen te kruipen. Als laatste, niet vergeten, de koningin uit je broekzak er bij te laten lopen en de kast te sluiten. Tenslotte het hele hoofdvolk controleren op red- en zwermcellen. Deze allemaal verwijderen.

Het behandelen van de kunstzwerm

Ziezo, het volkje is geformeerd. Omdat de meeste beginnende imkers al heel blij zijn als ze één bijenstand hebben, komt de kunstzwerm op dezelfde stand te staan. Om het afvliegen van de bijen te voorkomen, of in ieder geval, te beperken, moet de zesramer tenminste vier dagen gesloten blijven. De zesramer hoeft niet in een koude kelder te worden gezet. Een temperatuur tussen de 15 en 20°C is prima. Een plek buiten in de tuin met de hele dag schaduw is goed. Zet de zesramer op twee balkjes om er zeker van te zijn dat er voldoende ventilatie is. Alles is in de zesramer aanwezig. Voer, stuifmeel en water. De koningin zal vrij snel weer eitjes gaan leggen in de uitgebouwde raat. De bijen zullen ook beginnen met het uitbouwen van de kunstraat. Na de 4 dagen opsluiting zijn de eerste larfjes aanwezig. De bijen en de koningin hebben zich gevormd tot een eenheid. De bijen zullen het broednest niet meer verlaten. Natuurlijk zullen er toch nog wat bijen afvliegen. Een raam of drie tot vier bezet met bijen zullen we normaal gesproken overhouden. Dit is een mooi begin.

Aan het begin van de avond, als het al donker is, kan de zesramer weer met geopende vliegopening in de bijenstal gezet worden. De bijen zullen de volgende morgen rustig beginnen met invliegen.

Varroabestrijding in de kunstzwerm

Zes tot zeven dagen na het maken van de kunstzwerm kunnen we een varroabestrijding uitvoeren door te sproeien met oxaalzuur. Het eerste broed is nog niet gesloten en de varroa is nog niet ingestapt in de broedcellen. We maken een 3% oxaalzuur oplossing in water (3 gram oxaalzuur in 100 ml water). We doen dit in een plantenspuit die we op druk kunnen zetten. Neem de benodigde veiligheidsmaatregelen. In de ochtend, als de meeste bijen nog thuis zijn, maken we de zesramer open. Aan een kant halen we een raampje kunstraat uit de kast. Eventuele opzittende bijen slaan we af in de kast. Door het volgende raampje op de leeggekomen plaats te hangen, creëren we een opening tussen twee raampjes. Met een rustige beweging spuiten we een nevel oxaalzuur van voor naar achter tussen de twee raampjes in. Vervolgens verhangen we het volgende raampje en spuiten weer in de ontstane opening tussen de volgende twee raampjes. Dit herhalen we tot we bij de laatste opening zijn tussen het raam met voer en de zijwand van de kast. Ook hier spuiten we een nevel oxaalzuur. Vervolgens hangen we alle raampjes weer terug en sluiten de kast. Als de bijen voorzien zijn van een lichte waas van druppeltjes hebben we voldoende gesproeid, ongeveer 6 ml per straatje bezet met bijen. Als we vier ramen bezet met bijen hebben dan is daar ongeveer 30 ml oplossing voor nodig. Maak echter wat meer vloeistof klaar omdat het laatste in de plantenspuit, vaak niet verspoten kan worden. Op dit moment kunnen we gaan beginnen met het voeren van de kunstzwerm. Maak hiervoor een suikeroplossing van 1 kilo suiker op 1 liter water.

Varroabestrijding in het hoofdvolk

Op de dertiende dag, na het maken van de kunstzwerm, moeten, bij voorkeur in de namiddag, de doppen gebroken worden in het hoofdvolk. Als we een moerrooster hebben gebruikt dan hoeft alleen de broedbak gecontroleerd te worden waar we de koningin in hebben gevonden. Alleen in deze bak was tenslotte nog open broed aanwezig. Laat een of enkele koninginnen inlopen. Twee weken later is de jonge koningin op bruidsvlucht geweest en heeft mogelijk de eerste eitjes al gelegd. Al het broed van de oude koningin is nu uitgelopen. Op dit moment kunnen

Waar gaat deze dar zonder vleugels naartoe?

we ook het hoofdvolk besproeien met oxaalzuur. Als op het hoofdvolk een honingkamer staat, zou men een dag van tevoren een bijenuitlaat kunnen leggen. Bij het uitvoeren van de bestrijding zijn vrijwel alle bijen dan uit de honingkamer en hoeft men hierin niet te sproeien. Na de behandeling kan de honingkamer weer worden teruggeplaatst. Ook al laat onderzoek zien dat het gebruik van oxaalzuur geen problemen oplevert voor de kwaliteit van de honing, kan het niet behandelen van de honingkamer de imker wat meer zekerheid geven met betrekking tot de kwaliteit van zijn honing. Natuurlijk is het ook mogelijk dat men de principiële keuze maakt voor de honinggoogst geen vreemde stoffen, zoals oxaalzuur, in het volk te brengen. Dan maakt men dus de keus om na de honinggoogst varroa te bestrijden.

Een volk dat op twee broedbakken staat, heeft ongeveer 120 ml oxaalzuur oplossing nodig. Begin in de onderbak. Haal een kantraam eruit. Schud de opzittende bijen in de kast. Sproei in de ontstane opening. Schuif het volgende raampje een plaats op en sproei weer in de nieuw ontstane opening. Als men aan de andere zijde gekomen is kan men het eruit genomen kantraam in de opening terughangen. Dan hoeven niet alle ramen weer op hun oude plek terughangen te worden. Vervolgens kan de bovenste broedbak teruggezet worden en op de zelfde wijze worden behandeld. Twee weken na deze behandeling kan het hoofdvolk gecontroleerd worden op gesloten werksterbroed ten teken dat de koningin goed is. *Succes!*

Op dag 13 zoeken naar doppen om te breken